

Naar waarde gewogen

Een nieuw model voor kwaliteitsbeoordeling
bij de toekenning van cultuursubsidies

Claartje Bunnik

Dit boek verschijnt in de serie *Boekmanstudies*

Eerder verschenen in deze serie:

*Niet tellen maar wegen: over de zin en onzin van prestatieafspraken
in de culturele sector,*

Claartje Bunnik en Edwin van Huis, 2011

Effectief cultuurbeleid: leren van evalueren,

Quirijn van den Hoogen, met medewerking van Letty

Ranshuysen, Jan Simons, Teunis IJdens en Rudi Turksema, 2012

Amsterdam 2016, Boekmanstichting

Inhoudsopgave

6	Voorwoord , Marielle Hendriks	58	6 Tien bouwstenen voor een nieuw beoordelings-systeem en een nieuw stelsel
8	1 Inleiding		Bouwsteen 1 Neem het profiel van de instelling als vertrekpunt bij het beoordelen van kwaliteit
	Waarom veranderingen in de subsidie- en beoordelingssystematiek nodig zijn Naar waarde gewogen Leeswijzer		Bouwsteen 2 Ga uit van een meervoudig perspectief op kwaliteit
18	2 Het speelveld, het spel en de spelers		Bouwsteen 3 Ontwikkel een gemeenschappelijke taal voor kwaliteit
	De verdeling van het budget Kwaliteitsbeoordeling Samengevat		Bouwsteen 4 Richt het beoordelingsproces opnieuw in; herijk daarin ieders rol
30	3 De stem van het publiek		Bouwsteen 5 Doe een stap terug bij de beoordeling van zakelijke kwaliteit
	Wat instellingen al doen, weten en missen Andere inbreng en betrokkenheid van publiek Samengevat		Bouwsteen 6 Introduceer zelfevaluatie en visitatie als onderdeel van de subsidiecyclus voor grote meerjarig gesubsidieerde instellingen
38	4 De waarde van cultuur		Bouwsteen 7 Maak ruimte voor het gesprek met de instelling in de beoordelingsprocedure
	Intrinsieke waarden: het artistieke perspectief Instrumentele of extrinsieke waarden: het sociale en het economische perspectief Publieke waarde: het perspectief van public value Samengevat		Bouwsteen 8 Verlaat de ingeslagen weg van juridisering; zoek nieuwe wegen
48	5 Wat is kwaliteit?		Bouwsteen 9 Introduceer narratieve elementen om kwaliteit aan te tonen
	Domeinen van kwaliteit Artistiek-inhoudelijke kwaliteit Maatschappelijke kwaliteit Professionaliteit en zakelijke kwaliteit Samengevat		Bouwsteen 10 Verander de rol van de Raad voor Cultuur en herijk de relatie tussen de Raad, de overheden en de fondsen

84	7 Aanbevelingen aan overheden en instellingen
	Aanbevelingen aan overheden Aanbevelingen aan instellingen Aanbevelingen aan overheden en instellingen samen
88	Literatuur
	Bijlagen
91	Bijlage 1 Overheid en cultuur: op zoek naar argumenten voor cultuurfinanciering
96	Bijlage 2 Lijst gesprekspartners
97	Bijlage 3 Leden begeleidingscommissie
98	Over de auteur
100	Colofon

Voorwoord

De discussie over de cultuurnotasystematiek en de bijbehorende subsidiesystematiek dateert niet van vandaag of gisteren. Al sinds de invoering ervan bij de rijksoverheid aan het einde van de jaren tachtig van de vorige eeuw komen dezelfde thema's en vragen terug in de discussie, steeds in iets andere verschijningsvormen. Vragen over de selectie van instellingen die van rijkswege gesubsidieerd worden, vragen over de verhouding tussen rijk en regio, vragen over het expertoordeel en de positie van de Raad voor Cultuur en de fondsen. Wat verandert is de maatschappelijke context, waardoor dezelfde vragen steeds opnieuw relevant en actueel zijn. Op gezette tijden leidt dat ook tot wijzigingen in de systematiek. Het subsidiegebouw vraagt om voortdurend onderhoud, wil het de veranderingen in de samenleving kunnen doorstaan. Voorbeelden zijn de invoering van de Basisinfrastructuur (BIS) en de overdracht van een groot deel van de subsidies aan publieke cultuurfondsen.

Ook op dit moment is een debat gaande over de inrichting van het bestel. Dat debat wordt onder meer getriggerd door de gemeenten, die een belangrijker rol opeisen in het besluitvormingsproces, een rol die past bij hun toegenomen taken en verantwoordelijkheden. De benadering zou meer bottom-up moeten zijn, met de regionale infrastructuur als focus. De afbakening tussen de BIS en de vierjarige subsidies bij fondsen, en de positie van het middensegment van instellingen, dat tussen wal en schip dreigt te vallen in het huidige systeem, staat opnieuw ter discussie.

Het boek van Claartje Bunnik, *Naar waarde gewogen*, biedt waardevolle brandstof voor dat debat. Zij bepleit veranderingen in het bestel, met meer ruimte voor het geprofessionaliseerde culturele veld, minder bureaucratie en juridisering in de omgang tussen overheden, fondsen en instellingen en met maatwerk als uitgangspunt. Centraal in haar boek staat het pleidooi om de artistiek-inhoudelijke waarde van cultuur voor de samenleving in beleid en bekostiging voorop te stellen. Het nieuwe beoordelingsmodel dat daaruit volgt, het Culturele Waardemodel, vraagt om een andere rol en betrokkenheid van stakeholders, publiek en partners bij de beoordeling van kwaliteit. Daarvoor wordt het begrip maatschappelijke kwaliteit geïntroduceerd, waarin naast publieksbereik ook maatschappelijke positie, vertrouwen en reputatie een rol spelen.

Het boek is een vervolg op *Niet tellen maar wegen* van Claartje Bunnik en Edwin van Huis dat in 2011 verscheen. Dit boek handelt over het maken van zinvolle resultaatafspraken tussen overheden en culturele instellingen. Een tweede publicatie, *Effectief cultuurbeleid: leren van evalueren* van Quirijn van den Hoogen, verscheen eind 2012. Hij kijkt vooral naar de effectiviteit van cultuurbeleid vanuit het oogpunt van

overheden en reikte een instrumentarium aan voor de evaluatie van dat beleid. *Naar waarde gewogen* kan als derde in het drieluik worden gezien. Het maakt gebruik van het gedachtegoed van beide voorgangers en neemt daarbij het bestel als geheel onder de loep, met de rollen van alle partijen daarin, overheden en publieke fondsen, adviseurs en culturele instellingen, op zoek naar een meer *kwalitatieve* benadering in de subsidie- en beoordelingssystematiek van meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen.

Aan de totstandkoming is in het bijzonder bijgedragen door de Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed Kunsten '92 en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, die ik daarvoor hier graag dank.

Marielle Hendriks, directeur Boekmanstichting